

Радчук Олександр Павлович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри Міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Радчук Александр Павлович

*кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры Международного частного права и сравнительного правоведения
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого*

Radchuk Oleksandr

*Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of
Private International Law and Comparative Law Department
Yaroslav Mudryi National Law University*

Плотнікова Анна Дмитрівна

*студентка
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Плотникова Анна Дмитриевна

*студентка
Института прокуратуры и уголовной юстиции
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Plotnikova Anna

*Student of the
Criminal Justice and Prosecutors' Training Institute of
Yaroslav Mudryi National Law University*

Дубина Катерина Валеріївна

*студентка
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Дубина Екатерина Валерьевна

*студентка
Института прокуратуры и уголовной юстиции
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Dubyna Kateryna

*Student of the
Criminal Justice and Prosecutors' Training Institute of
Yaroslav Mudryi National Law University*

DOI: 10.25313/2520-2308-2021-11-7670

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ
У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ**

**ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ОСОБЕННОСТИ ЗАЩИТЫ АВТОРСКИХ ПРАВ
В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ**

**LEGAL PROBLEMS AND FEATURES OF COPYRIGHT PROTECTION
IN INTERNATIONAL PRIVATE LAW**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню правових проблем і особливостей захисту авторських прав як інституту права інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві.

У роботі стисло описується історія становлення інституту захисту права інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві. З'ясовано, що цей процес бере початок у 19-му столітті, на різних етапах приймалися конвенції. Окреслено процес виникнення Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яка відіграє ключову роль у координації міжнародного співробітництва у сфері захисту авторських прав. Досліджено підсумки проведення Стокгольмської конференції 1967 р., зокрема щодо визнання «права автора на відтворення», принципу охорони особистих прав автора та ін.

Проаналізовано положення Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів 1886 р. щодо об'єктів охоронюваних авторських прав і Берлінської конференції 1908 р., якою було встановлено нові положення, такі як термін охорони авторського права, чіткі визначення понять літературного і художнього творів тощо. З'ясовано відмінність між Бернською та Женевською конвенціями.

Вказано, що існує дві форми захисту авторських прав: юрисдикційна і неюрисдикційна. В рамках юрисдикційної форми визначено сутність загального і спеціального порядків захисту.

Визначено ключові правила вирішення колізійних питань щодо регулювання інституту авторських прав. Серед них правила щодо визнання рішень іноземних судів, положення про вживання права до договірних зобов'язань тощо.

Виокремлено види порушень авторського права в мережі Інтернет. На прикладі Франції та США розглянуто заходи боротьби з порушенням авторського права в мережі Інтернет.

Проаналізовані запропоновані науковцями способи захисту авторського права в Інтернеті: обмеження функціональності, встановлення своєрідного «таймеру», використання послуг клірингових центрів, використання криптографічних конвертів, застосування цифрових марок.

Запропоновано створення міжнародної нормативної бази, яка б регулювала захист авторських прав в мережі Інтернет, а також містила механізми як превентивного захисту авторського права, так і захисту після порушення, та їх правову регламентацію.

Ключові слова: авторське право, інтелектуальна власність, міжнародне право, захист авторських прав в мережі Інтернет.

Аннотация. Статья посвящена исследованию правовых проблем и особенностей защиты авторских прав как института интеллектуальной собственности в международном частном праве.

В работе кратко описывается история становления защиты права интеллектуальной собственности в международном частном праве. Выяснено, что она начинается в 19 веке. Обозначен процесс возникновения Всемирной организации интеллектуальной собственности, которая играет ключевую роль в координации принятия мер по международному сотрудничеству в сфере защиты авторских прав.

Проанализированы положения Бернской конвенции об охране литературных и художественных произведений 1886 г. касательно объектов охраняемых авторских прав и Берлинской конференции 1908 г., в ходе которой были установлены новые положения, такие как срок охраны авторского права, четкие определения понятий литературного и художественного произведений и т.п.

Исследованы итоги проведения Стокгольмской конференции 1967 г., в частности касательно признания «права автора на воспроизведение», принципа охраны личных прав автора и т.д. Выяснено различие между Бернской и Женевской конвенциями.

Указано, что есть две формы защиты авторских прав: юрисдикционная и неюрисдикционная. В рамках юрисдикционной формы определена сущность общего и специального порядков защиты.

Определены ключевые правила решения коллизионных вопросов регулирования института авторских прав. Среди них правила признания решений иностранных судов, положения о применении права к договорным обязательствам и т.д.

Выделены виды нарушений авторского права в сети Интернет. На примере Франции и США рассмотрены меры по борьбе с нарушением авторского права в сети Интернет на законодательном уровне.

Проанализированы выделенные учеными способы защиты авторского права в Интернете: ограничение функциональности, установление своеобразного «таймера», использование услуг клиринговых центров, использование криптографических конвертов, применение цифровых марок.

Предложено создание международной нормативной базы, которая регулировала бы защиту авторских прав в сети Интернет, а также содержала механизмы как превентивной защиты авторского права, так и защиты после нарушения, и их правовую регламентацию.

Ключевые слова: авторское право, интеллектуальная собственность, международное право, защита авторских прав в сети Интернет.

Summary. The article is devoted to the study of legal problems and features of copyright protection as an institution of intellectual property in international private law.

The work briefly describes the history of the formation of the protection of intellectual property rights in international private law. It is found out that it begins in the 19th century. The process of the emergence of the World Intellectual Property Organization, which plays a key role in coordinating the adoption of measures for international cooperation in the field of copyright protection, has been outlined.

The article analyzes the positions of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of 1886 regarding the objects of protected copyright and the Berlin Conference of 1908, during which new provisions were established, such as the term of copyright protection, clear definitions of the concepts of literary and artistic works, etc.

The results of the 1967 Stockholm Conference were investigated, in particular about the recognition of the «author's right to reproduce», the principle of protecting the personal rights of the author, etc. The difference between the Berne and Geneva conventions is clarified.

It is stated that there are two forms of copyright protection: jurisdictional and non-jurisdictional. Within the framework of the jurisdictional form, the essence of the general and special protection procedures is determined.

The key rules for resolving conflict issues of regulation of the institution of copyright have been determined. Among them are the rules for recognizing decisions of foreign courts, provisions on the application of law to contractual obligations, etc.

The types of copyright infringements on the Internet have been highlighted. Measures to combat copyright infringement on the Internet at the legislative level are considered using the example of France and the United States.

The methods of copyright protection on the Internet identified by scientists have been analyzed: limited functionality, the establishment of a kind of «timer», the use of services of clearing centers, the use of cryptographic envelopes, the use of digital stamps.

It is proposed to create an international regulatory framework that would regulate the protection of copyright on the Internet, as well as contain mechanisms for both preventive protection of copyright and protection after the infringement, and their legal regulation.

Key words: copyright, intellectual property, international law, copyright protection on the Internet.

Постановка проблеми. На сьогодні проблема охорони та захисту авторського права посідає важливе місце як в національному, так і в міжнародному приватному праві, що зумовлюється наданням широких можливостей для творчої діяльності та поширенням посягань на авторське право. Для вирішення даної проблеми необхідне подальше вдосконалення правового захисту та удосконалення правового регулювання.

До того ж з розвитком інноваційних технологій проблема захисту авторських прав набуває все більшого значення. Актуальність захисту авторського права в мережі Інтернет виражається через появу нових видів порушення, а також через необхідність створювати ефективні механізми як превентивного захисту, так і захисту після порушення авторського права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми захисту та охорони авторського права ставали об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких Пильгун Н. В. [1], Черкавська Н. Р. [1], Ізбаш О. О. [3], Фучеджі В. Д. [6], Рудник Т. В. [7], Лісніченко Я. В. [9], Юрченко С. М. [10], Смоян А. А. [10]. Не зважаючи на те, що даній проблемі приділялося багато уваги науковцями, дане питання потребує

подальшого вивчення, зокрема, в аспекті захисту авторського права в мережі Інтернет.

Метою статті є розкриття особливостей захисту авторського права в міжнародному приватному праві, а також визначення механізмів захисту авторського права в мережі Інтернет та шляхів їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Історія становлення захисту права інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві бере початок в 19-му столітті, коли у 1873 р. винахідники з іноземних держав не захотіли брати участь у виставці винаходів у Відні через страх, що їх ідеї вкрадуть і використають в інших країнах. З того часу у світі почали укладати договори, що передбачили захист права інтелектуальної власності, у т.ч. авторських прав, за межами держави їх виникнення. Таким чином було покладено початок формування міжнародної системи охорони інтелектуальної власності [1, с. 3–4].

Спочатку міжнародне право інтелектуальної власності акцентувало увагу на розробленні матеріальних і процесуальних норм охорони авторських прав, проте згодом розпочалося запровадження міжнародних стандартів захисту таких прав. Головною організацією, яка координує вжиття заходів щодо

міжнародного співробітництва, є Всесвітня організація інтелектуальної власності. Це одна з 16 спеціалізованих організацій у складі ООН. Свого сучасного вигляду організація набула у 1967 р., коли було укладено Конвенцію про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності [1, с. 5]. Ця організація забезпечує охорону права інтелектуальної власності шляхом укладання міжнародних угод, співробітництва з міжнародними організаціями і державами, надання допомоги технічної допомоги державам, забезпечення роботи служб тощо.

У міжнародному приватному праві регулювання відносин з приводу використання, поширення та охорони авторських прав здійснюється на підставі міжнародних конвенцій, угод та договорів.

В основі міжнародного механізму охорони авторського права насамперед знаходиться Бернська Конвенція 1886 року в її численних редакціях.

Бернська Конвенція до охоронюваних прав відносить авторські права на літературні та художні твори, зокрема фотографічні, хореографічні, кінематографічні, музико-драматичні тощо [2].

В процесі вдосконалення норм Бернської Конвенції щодо охорони авторського права важливе значення має Берлінська конференція 1908 року, під час якої було встановлено нові положення, зокрема: 1) визначено, що термін охорони авторського права становить увесь час життя автора і п'ятдесят років після його смерті (стаття 7) [2]; 2) були визнані права автора на відтворення і публічне представлення робіт в кінематографі; 3) поняття літературного та художнього творів набули більш чіткого визначення, а також було закріплено положення, яке зазначало, що дані твори повинні підлягати охороні в усіх країнах-учасницях з обов'язковим закріпленням цього в національних законодавствах; 4) за власником авторського права було визнано правомочність на трансляцію твору по радіо тощо [3, с. 83].

Також в аспекті змін та доповнень Бернської Конвенції має значення Стокгольмська конференція, яка відбулась у 1967 році. Під час даної конференції було: 1) визнано «права автора на відтворення», що розширило обсяг правомочностей автора; 2) деталізовано принцип охорони особистих прав автора; 3) впорядковано режим кінематографічних творів; 4) продовжено термін охорони певних авторських правомочностей тощо [3, с. 84–85].

Сьогодні діє нова редакція цієї конвенції, а саме — Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року.

Регулювання відносин в галузі авторського права здійснюється також на підставі Всесвітньої

(Женевської) конвенції про авторське право 1952 року (далі — Женевська конвенція), нову редакцію якої було ухвалено в 1971 році.

Стаття 1 Женевської конвенції закріплює, що кожна держава-учасниця цієї конвенції зобов'язується вжити всіх заходів, необхідних для забезпечення достатньої і ефективної охорони прав авторів і всіх інших власників авторських прав на літературні, наукові і художні твори, як-от: твори письмові, музичні, драматичні та кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури [4].

Головна відмінність між Бернською та Женевською конвенціями полягає в тому, що перша спрямована на встановлення одноманітного правового режиму охорони авторського права в державах-учасницях, а друга забезпечує захист авторського права іноземців відповідно до національного законодавства держав-учасниць [5, с. 154].

Таким чином, було створено велику нормативно-правову базу з питань охорони та захисту авторського права в ході багатостороннього міжнародного співробітництва.

Виокремлюють дві форми захисту авторських прав: юрисдикційну й неюрисдикційну.

Юрисдикційна форма представляє діяльність державних органів по захисту порушених авторських прав під час цивільного та кримінального провадження, а також провадження по справах про адміністративні правопорушення. Її сутність полягає в тому, що особа, чиї права порушені, звертається до уповноваженого державного органу, що своїми діями може зупинити правопорушення і відновити порушене право. Виділяють загальний і спеціальний порядок юрисдикційного захисту. Загальний порядок здійснюється судами, а спеціальний — відповідними державними органами, до яких подається скарга, під час адміністративного порядку.

Неюрисдикційна форма представляє самостійні дії фізичних та юридичних осіб щодо захисту авторських прав. Громадяни та організації не звертаються до державних органів. В рамках неюрисдикційної форми захисту дозволяється використання лише законних способів захисту таких як переговори з порушником [6, с. 94–95].

У міжнародному приватному праві виникає багато колізійних питань щодо регулювання інституту авторських прав. Це, наприклад, питання обрання права певної держави для захисту порушених прав, питання підсудності справ, пов'язаних з набуттям, використанням і захистом прав інтелектуальної власності тощо.

Науковці виокремлюють такі ключові способи вирішення зазначених колізій:

1. У разі виникнення спірних правовідносин, сторони можуть домовитися, до суду якого країни вони будуть звертатися, наприклад, щодо пред'явлення вимоги про відшкодування шкоди.

2. Для захисту порушених авторських прав застосовується право тієї країни, на території якої необхідна охорона.

3. Положення про вживання права до договірних зобов'язань застосовується у процесі укладання договорів, предметом яких є авторські права.

4. До виникнення чи припинення авторських прав, які підлягають державній реєстрації, застосовується право тієї держави, де відбулася реєстрація прав.

5. Рішення іноземних судів щодо наявності, дійсності і реєстрації авторських прав визнаються лише тоді, коли вони винесені або визнаються в державі, на території якої просилася охорона [7, с. 76].

Дипломатична конвенція Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі — ВОІВ) 1996 року заклала підґрунтя для регулювання захисту авторських прав в мережі Інтернет на міжнародному рівні. Під час цієї дипломатичної конвенції було прийнято Договір ВОІВ про авторське право та Договір ВОІВ про виконання і фонограми. Необхідність прийняття зазначених договорів зумовлювалась глибоким впливом розвитку та зближенням інформаційних та комунікаційних технологій на створення та використання літературних і художніх творів, а також потребою у введенні нових міжнародних правил та більш чіткому тлумаченні певних існуючих правил з метою забезпечення адекватного вирішення питань, що виникають у зв'язку з економічним, соціальним, культурним та технічним розвитком [8].

З постійним розвитком Інтернету все більш актуальним стає питання захисту авторських прав на контент, розміщений в Мережі. Здійснення захисту авторських прав у мережі Інтернет є проблемним також у зв'язку з міжнародним характером правопорушень.

На сьогодні найпоширенішими видами порушень авторського права в мережі Інтернет вважають: 1) плагіат, тобто незаконне привласнення авторства на твори, розміщені в Мережі; 2) піратство (відтворення та розповсюдження Мережею об'єктів авторського права з наданням до них відкритого доступу без дозволу власника авторського права).

В окремих зарубіжних країнах для захисту авторських прав в мережі Інтернет почали приймати нормативно-правові акти з цього питання. Так,

першою країною, яка почала боротьбу з піратством в Мережі, є Франція, яка прийняла Закон «Про три кроки» в 2010 році. Цим законом була введена «трикрокова» система контролю щодо дотримання авторських прав в Інтернеті, завдяки якому влада може в примусовому порядку закривати доступ до Мережі порушникам авторських прав [9, с. 73].

США в Законі «Про авторське право у цифровому тисячолітті» закріплено механізм припинення доступу до матеріалів, щодо яких є підозра у порушенні авторських прав, а також схему відповідальності провайдера за порушення даних прав в мережі Інтернет. Відповідно до зазначеного Закону суб'єкти мають право вимагати видалення об'єктів авторського права, щодо яких існує підозра про їх розміщення без дозволу [9, с. 76].

Не дивлячись на те, що окремі країни на національному рівні почали боротьбу з порушенням авторського права в мережі Інтернет, вважаємо за доцільне, створити міжнародну нормативну базу, яка б регулювала захист авторських прав у мережі Інтернет, а також містила механізми як превентивного захисту авторського права, так і захисту після порушення таких прав, та їх правову регламентацію.

Науковцями запропонована значна кількість засобів захисту авторського права в Інтернеті, серед яких до ефективних превентивних механізмів можна віднести:

- 1) обмеження функціональності, яке передбачає, що автор надає користувачам літературні та художні твори, які мають певні функціональні обмеження. Зокрема, власник авторського права розповсюджує програми, які не дають змогу зберігати об'єкти авторського права та/або відображати їх (копіювати, друкувати тощо). До цього механізму також належить демонстраційна (пробна) версія, тобто попередня (обмежена) версія об'єкту авторського права;
- 2) встановлення своєрідного «таймеру», або «годинникова бомба». Суть полягає в тому, що власник авторського права розповсюджує функціонально повноцінний об'єкт авторського права, але встановлює певні обставини (кількість разів використання, дату), після яких доступ до нього стає неможливим;
- 3) використання послуг клірингових центрів. Так, власник авторського права надає центру право на ліцензування своїх прав на об'єкт, а центр приймає плату від користувача і передає її автору [10, с. 109];
- 4) використання криптографічних конвертів, якими визнають програмне забезпечення, що

зашифровує літературні та художні твори, й доступ до них можна отримати тільки застосувавши належний ключ до шифру. Так, розповсюджуючи об'єкти авторських прав у криптографічних конвертах, власники авторських прав можуть захищати свої права шляхом зобов'язання користувачів платити за ключі, за допомогою яких буде надано доступ до об'єкта;

- 5) застосування цифрових марок, або системи «цифрових водяних знаків», впроваджених в об'єкти авторського права в мережі Інтернет. Суть полягає в тому, що при звичайному використанні об'єкта користувач не бачить яких-небудь закодованих позначень (знаку копірайту, імені автора тощо), проте при застосуванні певного програмного засобу можна довести, що файли містять інформацію, яка вказує на власника авторського права на даний об'єкт [11].

Висновки. Проаналізувавши правові проблеми та особливості захисту авторських прав у міжнародному приватному праві, можна зробити наступні висновки.

1. Авторське право посідає важливе місце в системі інститутів права інтелектуальної власності. Становлення захисту права інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві розпочалося в 19-му столітті і особливо активно продовжується зараз, в епоху розвитку інноваційних технологій.

2. Проблема порушень авторського права завжди була актуальною. На сьогодні найбільша кількість порушень авторського права спостерігається в мережі Інтернет. Основними з них є плагіат і піратство. Науковці пропонують низку шляхів для захисту авторських прав у Мережі: обмеження функціональності, встановлення своєрідного «таймеру», використання послуг клірингових центрів, використання криптографічних конвертів, застосування цифрових марок.

3. Існує необхідність у створенні та вдосконаленні вже існуючої міжнародної нормативної бази з цього питання. Така база повинна регулювати захист авторських прав в Інтернеті, а також містити механізми захисту порушених прав і положення щодо запобігання вчиненню нових порушень.

Література

1. Пильгун Н.В., Черкавська Н.Р. Особливості правового захисту міжнародних авторських прав. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2018. № 1 (17). С. 1–14.
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року), ратифікована Законом № 189/95-ВР від 31.05.95. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
3. Ізбаш О.О. Міжнародні аспекти захисту інтелектуальних прав. Lex Portus. 2018. № 2 (10). С. 79–94.
4. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року, ратифікована Постановою ВР № 3794–12 від 23.12.93 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text.
5. Бігун В.А., Білоусов Є.М., Корнієнко В.М. та ін. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. Проф. В.П. Жушмана та доц. І.А. Шуміло. Харків: Право, 2012. 320 с.
6. Фучеджі В.Д., Ганеліна К.І. Правові аспекти охорони і захисту авторських прав. Актуальні проблеми політики. 2009. № 37. С. 92–96.
7. Рудник Т.В. Деякі проблемні питання захисту авторського права в Україні. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2009. № 1. С. 74–78.
8. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) (1996), ратифікований Законом № 2733-III від 20.09.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#top.
9. Лісніченко Я.В. Авторське право в мережі Інтернет: проблеми та перспективи захисту: магістерська робота. Тернопіль, 2018. 114 с.
10. Юрченко С.М., Смоян А.А. Особливості захисту авторського права в міжнародному приватному праві. «Молодий вчений»: юридичні науки. 2018. № 4 (56). С. 107–110.
11. Іващенко В.А. Технічні способи захисту авторських прав у всесвітній мережі Інтернет на етапі до порушення. URL: <http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=281> (дата звернення: 29.10.2021).

References

1. Pyljghun N.V., Cherkavska N.R. Osoblyvosti pravovogho zakhystu mizhnarodnykh avtorsjkykh prav. Chasopys Nacionaljnogho universytetu «Ostrozka akademija». Serija «Pravo». 2018. # 1 (17). S. 1–14.
2. Bernsjka konvencija pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv (Paryzkyj Akt vid 24 lypnja 1971 roku, zminenyj 2 zhovtnja 1979 roku), ratyfikovana Zakonom # 189/95-VR vid 31.05.95. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
3. Izbash O.O. Mizhnarodni aspekty zakhystu intelektualnykh prav. Lex Portus. 2018. # 2 (10). S. 79–94.
4. Vsesvitnja konvencija pro avtorsjke pravo 1952 roku, ratyfikovana Postanovoju VR # 3794–12 vid 23.12.93 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text.
5. Bighun V.A., Bilousov Je. M., Kornijenko V.M. ta in. Mizhnarodne pryvatne pravo: pidruch. dlja stud. juryd. vyshh. navch. zakl. / za red. Prof. V.P. Zhushmana ta doc. I.A. Shumilo. Kharkiv: Pravo, 2012. 320 s.
6. Fuchedzhi V.D., Ghanelina K.I. Pravovi aspekty okhorony i zakhystu avtorsjkykh prav. Aktualni problemy polityky. 2009. # 37. S. 92–96.
7. Rudnyk T.V. Dejaki problemni pytannja zakhystu avtorsjkogho prava v Ukraini. Jurydychnyj visnyk. Povitrjane i kosmichne pravo. 2009. # 1. S. 74–78.
8. Doghovir Vsesvitnjoji orghanizaciji intelektualjnoji vlasnosti pro avtorsjke pravo, pryjnjatyj Dyplomatyčnoju konferencijeju 20 ghrudnja 1996 roku ta polozhennja Bernsjkoji konvenciji (1971 r.), na jaki mistjatjsja posylannja u Doghovori (Doghovir VOIV pro avtorsjke pravo) (1996), ratyfikovanyj Zakonom # 2733-III vid 20.09.2001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#top.
9. Lisnichenko Ja.V. Avtorsjke pravo v merezhi Internet: problemy ta perspektyvy zakhystu: maghistersjka robota. Ternopilj, 2018. 114 s.
10. Jurchenko S.M., Smojan A.A. Osoblyvosti zakhystu avtorsjkogho prava v mizhnarodnomu pryvatnomu pravi. «Molodyj vchenyj»: jurydychni nauky. 2018. # 4 (56). S. 107–110.
11. Ivashhenko V.A. Tekhnichni sposoby zakhystu avtorsjkykh prav u vsesvitnij merezhi Internet na etapi do porushennja. URL: <http://intellect21.edu.edu.ua/?p=281> (data zvernennja: 29.10.2021).